

Ministeren

Udlændinge- og Integrationsudvalget
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Udlændinge- og Integrationsministeriet

Udlændinge- og Integrationsudvalget har den 7. marts 2023 stillet følgende spørgsmål nr. 1 til B 8 efter ønske fra Pia Kjærsgaard (DF) m.fl. til udlændinge- og integrationsministeren, som hermed besvares.

Spørgsmål nr. 1 til B 8:

Vil ministeren oplyse, hvordan Frankrigs forbud mod religiøse symboler i folkeskolen i detaljen er indrettet, herunder hvad det omfatter, for hvem det gælder, samt hvordan det har kunne indføres, uden at det strider imod EMRK?

Svar:

Udlændinge- og Integrationsministeriet har til brug for besvarelsen indhentet bidrag fra Udenrigsministeriet, jf. nedenfor.

”Den danske ambassade i Paris har anmodet de franske myndigheder om at oplyse, hvordan Frankrigs forbud mod religiøse symboler i folkeskolen i detaljen er indrettet, herunder hvad det omfatter, for hvem det gælder, samt hvordan det har kunne indføres, uden at det strider imod EMRK. Ambassaden har modtaget følgende svar:

Frankrig har med lov 2004-228 af 15. marts 2004 indført følgende bestemmelse (art. L. 141-5-1) i undervisningsloven:

- I offentlige grundskoler og gymnasier er det forbudt at bære symboler eller påklædning, hvormed eleverne demonstrativt (fransk: *ostensiblement*) giver udtryk for et religiøst tilhørsforhold. I henhold til det interne reglement skal der være en dialog med eleven, inden der iværksættes en disciplinærprocedure.

Til loven er knyttet cirkulære af 18. maj 2004, hvori følgende præciseres:

28. april 2023

Udlændinge- og
Integrationsministeriet

Værdier og Medborgerskab
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Tel. 6198 4000
Mail uim@uim.dk
Web www.uim.dk

CVR-nr. 36977191

- de symboler eller beklædningsgenstande, der er omfattet, er dem, som umiddelbart kan genkendes som havende et religiøst tilhørsforhold, såsom det islamiske slør (uanset hvad det benævnes), kippa eller et kors af åbenbart overdreven størrelse. Loven er udformet sådan, at den kan anvendes i forhold til alle religioner, og at den kan omfatte alle symboler, herunder forsøg på at omgå loven.
- loven stiller ikke spørgsmålstegn ved elevernes ret til at bære diskrete religiøse symboler. Den forbyder ikke genstande eller beklædning, som almindeligvis bæres af eleverne uden nogen religiøs betydning. Omvendt tillader loven ikke, at en elev tilføjer sin påklædning en religiøs karakter og bruger dette som undskyldning for ikke at overholde de regler, der gælder for elevernes påklædning i skolen.
- lovens anvendelsesområde er begrænset til elever i offentlige gymnasie- og grundskoler. Loven vedrører således ikke private skoler og uddannelsesinstitutioner, som er frit stillet til at acceptere eller regulere bæring af iøjnefaldende symboler eller påklædning, og heller ikke offentlige videregående uddannelsesinstitutioner. Tilsvarende omfatter den ikke lærere eller andre ansatte på skolerne, som i forvejen er underlagt en streng neutralitetspligt, der forbyder dem at bære tegn på religiøst tilhørsforhold, også selv om de er diskrete.

Herudover indeholder cirkulæret procedureregler for den dialogfase, der skal gennemføres, inden skolen kan skride til en disciplinær proces.

Det franske ministerium for uddannelse og ungdom har tillige udarbejdet en vejledning til det såkaldte "Akademiske Team for Republikkens Værdier" til brug for deres bistand til skolelederes håndtering af overtrædelser af art. L. 141-5-1. Vejledningens formål er både at skabe klarhed omkring art. L. 141-5-1 og ensrette skoleledernes indsats mod overtrædelser på tværs af hele landet.

"Sekularisme i skolen" (fransk: *La laïcité à l'école*) er et referenceværktøj udarbejdet af undervisningsministeriet til brug for akademiske teams, skoler og institutioner. Det indeholder juridisk analyse, praktiske informationer samt pædagogiske og didaktiske råd om hvordan princippet om sekularisme respekteres af bl.a. elever, personale og forældre. Artikel 3 omhandler identifikation af symboler og beklædning, hvormed eleverne demonstrativt manifesterer et religiøst tilhørsforhold.

Udtalelser af det franske Statsråd

Det franske Statsråd har den 5. december 2007 i to konkrete sager fastslået, at mens elever kan bære diskrete religiøse symboler, indebærer loven dels forbud mod symboler eller beklædning (som islamisk slør, kippa eller et stort kors) der alene ved at blive båret af eleven demonstrativt viser et religiøst tilhørsforhold, dels forbud mod symboler eller beklædning, der ikke alene ved at blive båret, men gennem elevens opførsel, demonstrativt viser et religiøst tilhørsforhold. Det var således ifølge Statsrådet korrekt, at skoler havde bortvist elever for at bære hhv. bandana og sikh-underturban.

Sager ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) afviste den 30. juni 2009 som åbenlyst ubegrundede en række sager mod Frankrig: Aktas v. France (no. 43563/08), Bayrak v. France (no. 14308/08), Gamaleddyn v. France (no. 18527/08), Ghazal v. France (no. 29134/08), J. Singh v. France (no. 25463/08) and R. Singh v. France (no. 27561/08). Sagerne omhandlede elever, der var blevet bortvist fra deres skoler for at bære demonstrative symboler på religiøst tilhørsforhold, jf. artikel L. 141-5-1. Eleverne havde båret hhv. hårtørklæde/hat og sikh-underturban.

EMD vurderede de forskellige klager baseret på påstande om begrænsning af religions- og trosfriheden, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) art. 9. Domstolen fandt, at bortvisningen udgjorde en begrænsning i elevernes frihed til at manifestere deres religion. Domstolen pegede på, at bortvisningen kunne forklares med behovet for at beskytte andres rettigheder og friheder samt den offentlige orden, snarere end ved nogen modstand mod elevernes religiøse overbevisning. Domstolen understregede betydningen af statens rolle som den neutrale og upartiske organisator af udøvelsen af forskellige religioner og overbevisninger. Forbuddet mod alle demonstrative religiøse symboler i alle klasser i statslige skoler var baseret på det forfatningsretlige princip om sekularisme. Domstolen var enig med Frankrig i, at den permanente anvendelse af alternativ hovedbeklædning også indebar en manifestation af religiøst tilhørsforhold. Den pegede på, at L. 141-5-1 også omfattede forsøg på at omgå loven. For så vidt angik konsekvensen i form af endelig bortvisning var det ikke en disproportional straf, da eleverne stadig havde mulighed for at fortsætte deres skolegang gennem korrespondancekurser. Myndighedernes indgreb over for elevernes frihed til at manifestere deres religion var derfor berettiget og proportionel i forhold til det forfulgte mål. Som en konsekvens afviste Domstolen klagerne under EMRK art. 9 som åbenlyst ubegrundede.

Andre udtalelser relateret til Frankrigs internationale forpligtelser

Lovgivningen er blevet kritiseret af FN's særlige rapportør om religions- og trosfrihed Asma Jahangir i 2004 (dokument nr. A/59/366) og af FN's menneskerettighedsråd i 2012 (Human Rights Committee Communication No. 1852/2008. Views adopted by the Committee at its 106th session 15 October-2 November 2012)."

Jeg skal afslutningsvist bemærke, at jeg under førstebehandlingen gav udtryk for, at det franske forbud indebærer, at elever ikke må iføre sig fx en Christianitrøje eller et lille kors om halsen. Jeg vil på baggrund af ovenstående bidrag gerne præcisere min udtalelse, da jeg kan forstå, at elever på franske skoler gerne må iføre sig både en Christianitrøje og diskrete religiøse symboler.

Kaare Dybvad Bek

/

Jesper Kraft